

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра граматики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Майя НІКОЛАЄВА

» *Нереста* 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОГНІТИВНА ОНОМАСТИКА

Рівень вищої освіти : Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань : В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність : В11 Філологія
Освітня кваліфікація : Доктор філософії з філології
Освітньо-наукова програма: «Філологія»

ОНУ

2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Когнітивна ономастика». Одеса:
ОНУ, 2025. 14 с.

Розробник: Олена КАРПЕНКО, доктор філологічних наук, професор, завідувач
кафедри граматики англійської мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри граматики англійської мови
Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.
Завідувач кафедри ОКР Олена КАРПЕНКО

Погоджено з гарантом ОНП «Філологія»

[підпис] Валерія НЕКЛЕСОВА

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-
германської філології

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.
Голова НМК ОГ Олена ГРИГОРОВИЧ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови
Протокол № _____ від _____ 20____ р.
Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови
Протокол № _____ від _____ 20____ р.
Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Вечірня форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Спеціальність В11 Філологія Освітня кваліфікація: доктор філософії з філології Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		12 год.	12 год.
		Практичні	
		12 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		66 год.	66 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни – ознайомити слухачів із курсу з онімною системою мови, розкрити її когнітивну сутність, висвітлити, як саме власні назви шикуються у фрейми та домени, що сприятиме поглибленню й систематизації відповідних наукових теоретичних знань.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни вбачається можливість дати здобувачам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення самостійної наукової роботи, аналіз вихідних настанов та методологічних засад сучасних напрямів у розвитку ономастичної теорії, поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань аспірантів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей;

ЗК 03. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 02. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх;

ФК 04. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання

ПРН 02. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН 03. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН 04. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН 06. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

- основи теоретичної бази та термінологічний апарат курсу;
- основні напрями сучасної ономастичної науки;
- основну проблематику сучасних ономастичних досліджень;
- базові методології ономастичної науки;
- особливості когнітивного буття онімів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **вміти:** застосувати комплексний підхід до наукового філологічного дослідження; визначати оптимальні методи аналізу мови та літератури; використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи, включаючи пошук необхідної інформації, планування експерименту, безпосереднє виконання роботи та обговорення отриманих результатів, формулювання теоретичних висновків; використовувати теоретичні знання у власних наукових дослідженнях.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Базові поняття когнітивної ономастики

Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.

Тема 2. Антропонімний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімного фрейму.

Тема 3. Топонімний фрейм: розподіл топонімного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімному фреймі.

Тема 4. Теонімний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімного фрейму на кола й скрипти.

Тема 5. Ергонімний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімного фрейму на кола й скрипти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Периферійні онімі фрейми

Тема 6. Хремотонімний фрейм: уточнення обсягу хремотонімії; розрізнення хремотонімів та прагматонімів; розподіл фрейма на домени та кола.

Тема 7. Ідеонімний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремотонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.

Тема 8. Хрононімний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноновживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.

Тема 9. Зоонімний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімного фрейму; кола фрейму.

Тема 10. Космонімний фрейм: розрізнення термінів **космонім** та **астронім**; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімних фреймів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Вечірня форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики								
Тема 1. Засади когнітивної	12	1	1	10	12	1	1	10

ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.								
Тема 2. Антропонімний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімного фрейму.	14	1	1	11	14	1	1	11
Тема 3. Топонімний фрейм: розподіл топонімного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімному фреймі.	7	1	1	5	7	1	1	5
Тема 4. Теонімний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімного фрейму на кола й скрипти.	7	1	1	5	7	1	1	5
Тема 5. Ергонімний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімного фрейму на кола й скрипти.	9	2	2	5	8	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	48	6	6	36	48	6	6	36
Змістовий модуль 2. Периферійні онімні фрейми								
Тема 6. Хремотонімний фрейм: уточнення обсягу хремотонімії; розрізнення хремотонімів та прагматонімів; розподіл фрейма на домени та кола.	8	2	2	5	8	2	2	5
Тема 7. Ідеонімний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремотонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.	7	1	2	5	7	1	2	5
Тема 8. Хрононімний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноновживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.	25	1	2	5	25	1	2	5
Тема 9. Зоонімний фрейм: добір зоонімів; структура		1		5		1		5

індивідуального зоонімного фрейму; кола фрейму.								
Тема 10. Космонімний фрейм: розрізнення термінів космонім та астронім; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімічних фреймів.		1		10		1		10
Разом за змістовим модулем 2	40	6	6	30	40	6	6	30
Усього годин	90	12	12	66	90	12	12	66

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма	Вечірня форма
Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики		
Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.	1	1
Тема 2. Антропонімний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімичного фрейму.	1	1
Тема 3. Топонімний фрейм: розподіл топонімичного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімичному фреймі.	1	1
Тема 4. Теонімний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімного фрейму на кола й скрипти.	1	1
Тема 5. Ергонімний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімного фрейму на кола й скрипти.	2	2

Разом за змістовим модулем 1	6	6	
Змістовий модуль 2. Периферійні онімні фрейми			
Тема 6. Хремотонімний фрейм: уточнення обсягу хремотонімії; розрізнення хремотонімів та прагматонімів; розподіл фрейма на домени та кола.	2	2	
Тема 7. Ідеонімний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремотонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.	2	2	
Тема 8. Хрононімний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальнозовживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.	2	2	
Тема 9. Зоонімний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімного фрейму; кола фрейму.			
Тема 10. Космонімний фрейм: розрізнення термінів космонім та астронім; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімних фреймів.			
Разом за змістовим модулем 2	6	6	
Усього годин	12	12	

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		Денна форма	Вечірня форма
Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики			
1.	Тема 1. Особливості англomовного антропонімного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури. Підготовка до практичного.	10	10
2.	Тема 2. Особливості англomовного топонімного фрейму. Підготовка до практичного.	11	11

3.	Тема 3. Особливості англомовного теонімного фрейму. Написання доповіді. Підготовка до практичного.	5	5
4.	Тема 4. Особливості англомовного ергонімного фрейму. Проведення експерименту. Підготовка до практичного.	5	5
5.	Тема 5. Особливості англомовного хрематонімного фрейму. Аналіз отриманих даних. Підготовка до практичного.	5	5
	Разом за змістовим модулем 1	36	36
	Змістовий модуль 2. Периферійні онімні фрейми		
6.	Тема 6. Особливості англомовного ідеонімного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури. Підготовка до практичного.	5	5
7.	Тема 7. Особливості англомовного хрононімного фрейму. Підготовка презентації. Підготовка до практичного.	5	5
8.	Тема 8. Особливості англомовного хрематонімного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури.	5	5
9.	Тема 9. Особливості англомовного зоонімного фрейму. Підготовка доповіді.	5	5
10.	Тема 10. Особливості англомовного космонімного фрейму. Презентація результатів власного експерименту.	10	10
	Разом за змістовим модулем 2	30	30
	Усього	66	66

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Неформальна освіта		
	Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Дотично до теми (та/або компетентності, результати навчання, що формуються)

1.	Coursera — міжнародна онлайн-платформа, що об'єднує курси провідних університетів і компаній. Philosophy and the Sciences: Introduction to the Philosophy of Cognitive Sciences - Філософія і наукове знання: ознайомлення з філософією когнітивних наук https://www.coursera.org/learn/philosophy-cognitive-sciences Після завершення курсів надається сертифікат.	Дотично до формування програмних результатів навчання: ПРН02. ПРН03. ПРН04.
----	---	--

Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;

наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень;

практичні: підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей, підготовка презентацій, експериментальні дослідження.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання доповідей, презентацій, в т.ч. результатів власних досліджень.

Підсумковий контроль: формою підсумкового контролю в рамках навчальної дисципліни є залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	Визначення
1	2	3
90–100	A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї.

85–89	B	Здобувач достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C	Здобувач припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	Здобувач припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E	Здобувач припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	Здобувач продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	Здобувач не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Як розрізняються власні та загальні назви?
2. Що таке когнітивна ономастика, чим вона відрізняється від історико-етимологічної, структурної, літературної ономастики?
3. Поясніть і розмежуйте реальну, віртуальну та сакральну онімію.
4. У чому полягає розбіжність термінів **онім**, **онімія**, **онімікон**, **ономастика**?
5. Як ви розумієте терміни **концепт** і **фрейм**?
6. Як, яким чином розрізняються терміни **слово** і **концепт**?
7. Як і чим розмежовуються індивідуальний, колегіальний (колективний) та загальномовний антропонімні фрейми?
8. Що таке антропоцентризм?
9. Як розрізняються перше, друге, третє і четверте кола індивідуального антропонімного фрейму?
10. Спробуйте сформулювати розбіжності між реальними, віртуальними та сакральними антропонімами.
11. На які субфрейми поділяється антропонімний фрейм української мови? Російської? Англійської?
12. Що таке хрематоніми? Спробуйте розібратися, з якими фреймами деякі вчені плутають хрематонімний фрейм і чому це відбувається.
13. Чому серійні та сортові назви не можуть бути віднесені до власних назв?
14. Як розрізнити хрематоніми та прагмоніми?

15. Спробуйте назвати якомога більше субфреймів, що входять до складу хремотонімного фрейму.
16. Як прийнято кваліфікувати власні назви рослин?
17. У чому полягає різниця між ідеонімами і хремотонімами?
18. Назвіть субфрейми ідеонімного фрейму.
19. Сформулюйте чітке визначення ергонімів.
20. Сформулюйте субфрейми, що входять до складу ергонімів.
21. Особливості англомовного антропонімного фрейму.
22. Особливості англомовного топонімного фрейму.
23. Особливості англомовного теонімного фрейму.
24. Особливості англомовного ергонімного фрейму.
25. Особливості англомовного хремотонімного фрейму.
26. Особливості англомовного ідеонімного фрейму.
27. Особливості англомовного хрононімного фрейму.
28. Особливості англомовного зоонімного фрейму.
29. Особливості англомовного зоонімного фрейму.
30. Особливості англомовного космонімного фрейму.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

У ході поточного контролю аспірант може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю аспірант набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів отримати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль										Загальна оцінка
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Когнітивна ономастика».
2. Силабус навчальної дисципліни «Когнітивна ономастика».

14. Рекомендована література

Основна

1. Карпенко О.Ю. (2010). Когнітивна ономастика: навчальний посібник, рекомендований МОН України. Фенікс.
2. Карпенко О.Ю. (2006). Проблематика когнітивної ономастики. Астропринт.
3. Cognitive Onomastics: A Reader (2016). Baar.
4. The Oxford Handbook of Names and Naming (2016). Oxford University Press.

Додаткова

1. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. (2012). Словник української ономастичної термінології. Ранок-НТ.
2. Карпенко О.Ю. (2004). Ментальна організація власних назв. Мовознавство. № 4. С. 25-34.
3. Торчинський М.М. (2008). Структура онімного простору української мови. Авіст.
4. Karpenko O., Neklesova V. (2024). A dictionary of Ukrainian onomastic terminology. University Book.
5. List of Key Onomastic Terms. URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>
6. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia (2002-2003). Towarzystwo naukowe Warszawskie.

7. Sjöblom P. (2004). Cognitive Linguistics and Onomastics: How Company Names Reflect Subjectivity? URL: <http://www.helsinki.fi/jarj/ficla/subjectivity>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. The International Council of Onomastic Sciences. URL: <https://icosweb.net/onomastics-online/> - Міжнародна рада з ономастичних наук.
2. American Name Society. URL: <https://www.americannamesociety.org> - асоціація ономастів США.